

Szwarc, Andrzej

"Historia katolicyzmu społecznego w Polsce 1832-1939", red. Czesław Strzeszewski, Warszawa 1981 :
[recenzja]

Przegląd Historyczny 72/4, 806

1981

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Szwarc, Andrzej

"Historia katolicyzmu społecznego w Polsce 1832-1939", red. Czesław Strzeszewski, Warszawa 1981 :
[recenzja]

Przegląd Historyczny 72/4, 806

1981

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

uciec. Autor zaobserwował i ukazał szalenie interesującą prawidłowość. O ile angielscy oficerowie przebywający „na słowo” w niewoli francuskiej nigdy nie podejmowali ucieczek mając szacunek dla danego słowa honoru, o tyle Francuzi i Polacy uważali za swój obowiązek przede wszystkim walkę za ojczyznę, a nie wierność słowu danemu nieprzyjacielowi, stąd często podejmowali ucieczki. Autor słusznie łączy ten fakt z szerszym procesem zmian w mentalności społecznej jakie dokonały się w epoce rewolucji francuskiej.

Praca St. Kirkora jest nie tylko bardzo interesującą monografią poświęconą mało znanym epizodom epoki napoleońskiej, ale daje także podstawę źródłową dla dalszych badań nad tym tematem.

M. Ż.

Historia katolicyzmu społecznego w Polsce 1832—1939, red. Czesław Strzeszewski, Wydawnictwo Ośrodka Dokumentacji i Studiów Społecznych, Warszawa 1981, ilustr.

Książka jest zarysem dziejów myśli i działalności społecznej, prowadzonej z bezpośredniej inspiracji bądź pod patronatem Kościoła katolickiego, choć nie pomija również mniej ortodoksyjnych poglądów i postaw. Autorzy nie precyzują w sposób zadowalający definicji „katolicyzmu społecznego”, co daje się odczuć szczególnie dla okresu przed ogłoszeniem encykliki *Rerum Novarum*. Pierwsza część zamyka się zresztą w latach 1832—1918, co oznacza jak gdyby deprecjację cezury 1891 r., po której można przecież mówić o kształtowaniu się doktryny. Omawia się w niej kolejno sytuację w trzech zaborach. Musi to utrudnić próbę spojrzenia na wspólne cechy ówczesnej katolickiej myśli i działalności społecznej, szczególnie w sytuacji, gdy na kartach książki sąsiadują ze sobą radykałowie w rodzaju Aleksandra Puławskiego czy Piotra Ściegiennego, organizatorzy bractw trzeźwości i zwolennicy bardziej lub mniej tradycyjnych form filantropii (np. Edmund Bojanowski).

Znacznie obszerniejsza część druga dotyczy okresu międzywojennego; w poszczególnych rozdziałach przedstawiono tu kolejne etapy rozwoju katolickiej myśli społecznej, publicystykę i popularyzację jej dorobku, katolickie partie polityczne, ruch związkowy i organizacje społeczno-kulturalne (wyodrębniając osobno Akcję Katolicką), stowarzyszenia filantropijne itd. Na szczególną uwagę zasługują fragmenty dotyczące miejsca zagadnień społecznych w wypowiedziach przedstawicieli hierarchii duchownej oraz próba ukazania recepcji myśli katolickiej w życiu społecznym Polski przed 1939 r. Są to więc ustępy o charakterze podsumowującym, których zabrakło w części pierwszej. Zawierają też one liczne odniesienia do współczesności; podobne akcenty dominują w posłowie pióra Janusza Zabłockiego.

Znaczne partie książki są nowym ujęciem wyników dawniejszych badań jej autorów; dotyczy to w szczególności części pierwszej (Ryszard Bender i Czesław Strzeszewski). Ogólniejsze tło historyczne słusznie zostało zarysowane bardzo oszczędnie. Ponad tysiąc przypisów odsyła do literatury przedmiotu i publicystyki katolickiej różnych odcieni; sporadycznie powoływane są archiwalia. Tom zaopatrzoneo w streszczenia w językach kongresowych oraz indeksy. Czytelnik dotkliwie odczuwa brak bibliografii.

A. S.

The American and European Revolutions, 1776—1848: Sociopolitical and Ideological Aspects, wyd. Jarosław Pełenski, University of Iowa Press, Iowa City 1980, s. XVIII, 412, ilustr.

Książka jest zbiorem 16 referatów wygłoszonych na konferencji z udziałem historyków polskich i amerykańskich, która odbyła się w Iowa City na przełomie września i paździer-